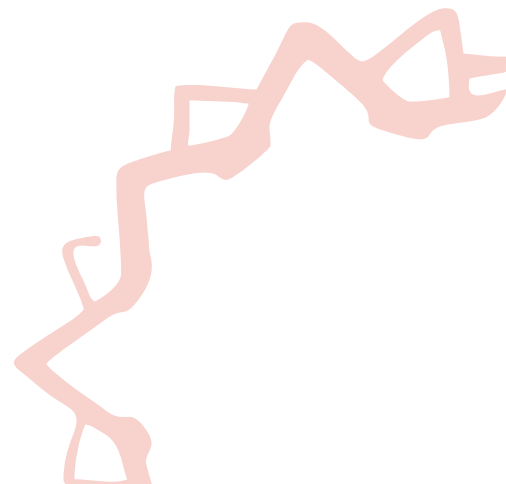

Alkoholpolitisk handlingsplan og retningslinjer for salg og skjenking av alkohol

2024–2028

Innhold

1	Bakgrunn.....	2
1.1	Nasjonale mål og strategier.....	2
2	Folkehelseutfordringer i Fredrikstad.....	4
2.1	Levekår, folkehelse og ruskonsekvenser for voksne	4
2.2	Levekår, folkehelse og ruskonsekvenser for barn og unge.....	5
3	Kommunens mål og tiltak i folkehelseerettede planer.....	7
3.1	Rusforebyggende og livsmestrende folkehelse tiltak	9
3.1.1	Tiltak i alkoholloven	9
3.1.2	Tiltak i helse – og sosiallovgivningen	9
4	Kommunen som bevillingsmyndighet	10
4.1	Geografiske- og andre lokale hensyn.....	10
4.1.1	Sentrum – kommuneplanens arealdel.....	10
4.1.2	Gamlebyen	11
4.1.3	Elva	11
4.2	Næringslivet i Fredrikstad	11
4.3	Universell utforming	11
4.4	Trafikk og drosjer	12
4.5	Kommunens kontrollvirksomhet	12
4.6	Arbeidslivskriminalitet	12
5	Innsatsområder og tiltak	13
5.1	Ansvarlig alkoholhåndtering	13
5.2	MAKS uteliv Nedre Glomma.....	13
5.3	Trygge arrangement og festivaler for barn og unge	14
5.4	Av-og-til.....	14
5.5	Bruk av lyd	14
5.6	Belysning	15
6	Retningslinjer for salg og skjenking av alkohol	15
6.1	Bevillingshaver, styrer og stedfortreder	15
6.2	Vandel og egnethetsvurderinger	16
6.3	Det gis ikke skjenkebevilling til følgende	16
6.4	Særskilte områder	16
6.5	18-års steder.....	16
6.6	Idrettsarenaer	17
6.7	Andre aktivitetsarenaer som for eksempel bowlinghall og lignende	17
6.8	Festivaler/større arrangementer	17
6.9	Salgsbevilling, nettsalg og hjemlevering	18
6.9.1	Alderskontroll, legitimasjonsplikt, hentepunkter og kontroll	18
6.10	Uteservering	19
6.11	Musikk, spilletid og bruk av lyd	19
6.12	Alder og alkoholgrupper for steder med faste bevillinger	20
6.13	Vakt.....	20
6.14	Omsetning/bevillingsgebyr.....	20
6.15	Ansvarlig vertskap/Ansvarlig vertskap e-læring.....	20
6.16	Dialogmøte	20
6.17	Kontroll.....	21
6.17.1	Samordnet kontroll.....	21
6.17.2	IK-alkohol.....	21
6.18	Tre-partssamtaler	21
6.19	Rullering av planen	21
	Vedlegg.....	22
	Referanseliste	22

1 Bakgrunn

Det følger av alkohollovens §1-7d at kommunen er pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Lovgivers intensjon er at handlingsplanen skal fremstille en samlet oversikt over utfordringsbildet bruk av rusmidler skaper, og være grunnlaget for forebyggende og skadebegrensende tiltak. Utvikling av alkoholpolitisk handlingsplan må ses i sammenheng med folkehelseovens formål om å «fremme folkehelse, forebygge sykdom og utjevne sosiale helseforskjeller». Dette er noe annet og mer enn retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger.

Alkoholpolitisk handlingsplan danner grunnlag for retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger. Planen må vedtas før ny bevillingsperiode begynner, 30. september året etter kommunestyrevalget. Under behandlingen av «Folkehelsemeldingen - Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller» i 2023, forpliktet Stortinget seg til WHO sitt mål om å redusere omfanget av skadelig alkoholbruk med 20 prosent innen 2030. Dette kan vanskelig nås om ikke kommunene arbeider mot samme mål.

1.1 Nasjonale mål og strategier

Det er bred enighet om at utjevning av sosiale forskjeller er den viktigste prioriteringen, at folkehelse blir mest påvirket av forhold utenfor helsesektoren og at det skal settes inn tiltak der de virker best for de som trenger det mest. Bruk av rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for død og tap av friske leveår.

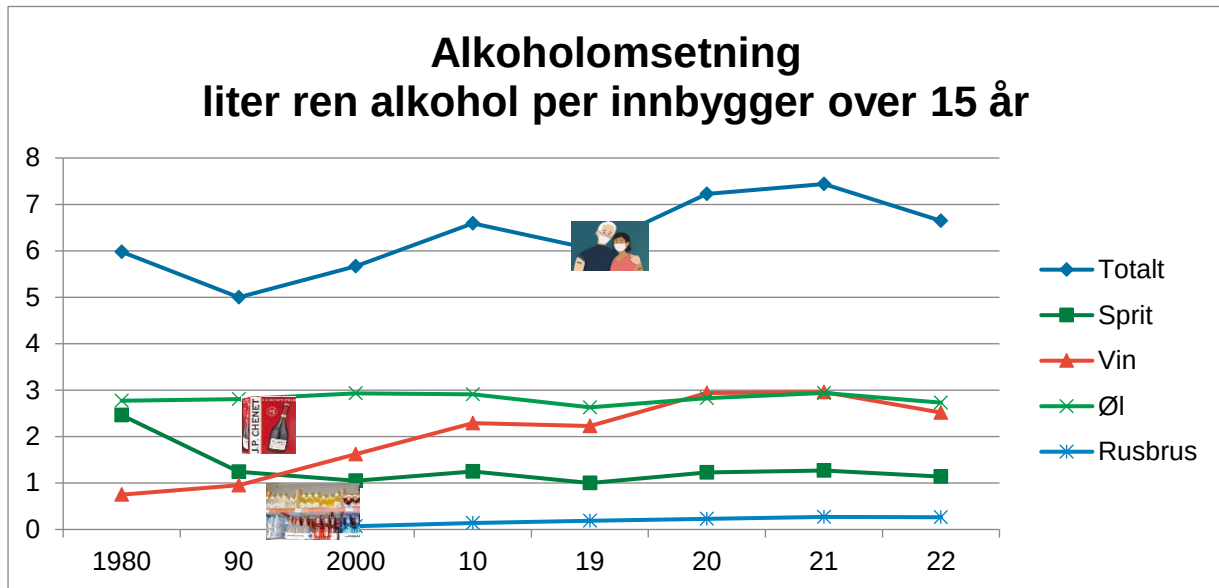
Regjeringen vil i 2024 legge fram en forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, og starte opp et nasjonalt rusforebyggende program for barn og unge. Stortinget har sluttet seg til Nasjonal alkoholstrategi 2023-2030, med seks hovedprioriteringer.

***Alkoholloven:
å begrense de
samfunnsmessige
og individuelle
skadene som
alkoholbruk kan
medføre, og å
begrense forbruket***

1. Videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken
2. Understøtte alkoholforebygging i kommunene
3. Forsterke tidlig innsats mot skadelig alkoholbruk
4. Fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og arbeidslivets parter
5. Styrke kunnskapen og kompetansen om alkohol
6. Prioritere forskning på sykdomsutvikling og skader knyttet til alkohol.

Alkoholpolitisk handlingsplan tar utgangspunkt i kommunens ansvar etter alkoholloven. Lovens formålsparagraf formulerer myndighetenes overordnede mål, og dette ligger også til grunn for denne planen og tiltakene i retningslinjene.

I Norge har vi en liberal drikkekultur. Fra 1990 har omsetningen av alkohol økt kraftig. De viktigste driverne er at studenter, kvinner og eldre nå drikker mer enn tidligere generasjoner. Menn drikker mer enn kvinner, men vi ser en utligning mellom kjønnene blant de yngste.

Økningen i 2020 kan forklares med pandemi og stengte grenser. Det er omsetningen av vin som utgjør økningen fra 1990 og fram til 2020. I denne perioden ble vi introdusert for 3 liters kartonger, som gjorde tilgjengeligheten til alkohol lettere, kjøpekraften steg, og vi reiste mer og tok med oss drikkekultur fra vinproduserende land.

I de vinproduserende landene drikkes det alkohol ofte, men ikke mye ved hver anledning. Det medfører store somatiske helseplager. Langvarig høyt alkoholforbruk øker risikoen for sykdommer blant annet i hjerne og nervesystemet, leversykdommer, betennelse i bukspyttkjertelen, høyt blodtrykk, hjerneslag og enkelte kreftformer.

I Norge og andre Nord Europeiske land drikker vi sjeldnere, men mye. Allikevel er alkohol den nest viktigste årsaken til tap av friske leveår. I tillegg til de somatiske lidelsene kjennetegnes vår måte å drikke på av at vi utsetter oss selv og andre for skade og ulykker. Det anslås at alkohol er involvert i mellom 70 og 80 prosent av voldstiltfellene. Utøvelse av vold og seksuelle overgrep skjer vanligvis mellom bekjente og under påvirkning av rus.

Bruk av alkohol bidrar til at sosial ulikhet i helse forsterkes. En enkel forklaring er at mennesker med flere risikofaktorer i sine liv blir opplevet at disse blir forsterket ved bruk av alkohol. De som har mange beskyttelsesfaktorer som ramme rundt sine liv håndterer hendelser og ulike former for stress bedre. De viktigste årsakene til sosial ulikhet er utdanning og inntektsforskjeller, som igjen speiles i type arbeid og boforhold.

2 Folkehelseutfordringer i Fredrikstad

I dette kapitlet viser vi sammenhengen mellom et levekårsutsatt Fredrikstadsamfunn med høy forekomst av sosial ulikhet i helse, og kommunens virkemidler for å drifte en helhetlig rusforebyggende folkehelsepolitikk.

2.1 Levekår, folkehelse og ruskonsekvenser for voksne

Rusmiddelrelaterte helseskader er sosialt skjevfordelt, og grupper med lavere utdanning og/eller dårligere økonomi er mer utsatt enn andre for arbeidsledighet, sykefravær og uførhet. Den sosiale ulikheten i dødelighet som vi ser i Norge, kan i noen grad tilskrives alkoholbruk. Fredrikstad kommune er en av de kommunen i landet med høyest andel av sosiale levekårsutfordringer og høy forekomst av en rekke helseutfordringer. Den største folkehelseutfordringen i vår region er sosial ulikhet i helse og levekår. Dette vil på sikt kunne svekke vår sosiale bærekraft, og innvirker også på kommunens økonomiske bærekraft.

En høy andel av befolkningen i Fredrikstad har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. De fleste har videregående som sin høyeste fullførte utdanning i tillegg til en relativt stor andel uten fullført utdanning. Befolkningen har høyere forekomst av en rekke sykdommer som er forbundet med helserelatert adferd, sammenliknet med fylkes- og landsgjennomsnittet. Vi har høyere forekomst av overvekt og fedme, hjerte- og karsykdommer, flere typer kreft, diabetes type 2, KOLS, lungesykdommer og muskel- og skjelettsykdommer.

Andel uføre i Østfold øker og økningen i andel unge uføre er bekymringsfull. Det er særlig andelen uføretrygdete i aldersgruppen 18-29 år som er stor. Andelen unge uføre i Fredrikstad er langt høyere enn på landsbasis, og uføreandel er om lag 5 prosentpoeng høyere enn landsgjennomsnittet. På landsbasis er nesten 64 prosent av uføretrygdete uføretrygdet som følge av en psykisk lidelse eller muskel- og skjelettsykdom. Ifølge NAV har det siden 2010 vært en kraftig vekst i andelen med psykiske lidelser, mens andelen med muskel- og skjelettsykdommer har avtatt.

Levealderen øker i Norge, og i Fredrikstad er det en jevn økning i både andel og antall eldre. Statistikk viser at eldre drikker mer enn for noen tiår siden. Når vi eldes tåler vi alkohol dårligere. I tillegg kan alkohol påvirke effekten av ulike legemidler, og øke risikoen for komplikasjoner. Et høyt forbruk av alkohol kan påvirke kognitiv fungering og føre til utvikling av demens. Hos eldre er forekomsten av demens betydelig høyere blant dem som har et høyt alkoholforbruk. Per 2020 hadde ca 2 prosent av befolkningen i Fredrikstad en demenssykdom. Andelen personer med demens i Fredrikstad vil i 2030 ha økt til 2,54 prosent (Demenskartet) som tilsvarer økning på 27 prosent.

I Fredrikstad har vi kartlagt levekår på geografiske områder (levkårssoner), hvert annet år siden 2012. Levekårskartlegging viser at det er en geografisk opphopning av belastninger og store levekårsforskjeller i Fredrikstad. Indikatoren for antall personer i husholdninger med lavinntekt (EU60) viser at noen områder har opptil 26 prosent personer i husholdninger med lavinntekt, mens sonen med lavest prosentandel er på 4,6 prosent. Kartleggingen viser også at forskjellene vedvarer over tid, og øker for noen indikatorer.

I Fredrikstad har vi en stor vekst i barnefattigdom, der 17,9 prosent (2022) lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Dette er vesentlig høyere enn landsgjennomsnittet. Unge som har foreldre med lavere inntekt og utdanning, har statistisk sett

større sannsynlighet for selv å ta mindre utdanning og få lavere inntekt. I Fredrikstad har nesten 25 prosent av personer i alderen 30–39 år grunnskole som høyeste fullførte utdanning. En av tre personer i alderen 21–29 år i Fredrikstad har ikke oppnådd yrkes- eller studiekompetanse innen fem år. Forskjellen mellom levekårssonene er stor og i enkelte soner, omfattet av områdesatsingen, er andelen over 50 prosent.

Det er videre en tydelig sammenheng mellom områder med høy andel barn i lavinntektshusholdninger og andel barn (0–17 år) som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt (SSB) og andelen leide boliger. Høy andel leide boliger i et område kan henge sammen med høyere flytteandel, og mindre bostabilitet i nærmiljøet. Lite stabilitet kan få store negative konsekvenser, spesielt for barn og unge. (*Strategi for områdesatsing i Fredrikstad kommune 2023–2033*)

Fredrikstad kommune ved Etat friskliv og mestring gir tjenester til innbyggere med utsatte levekår og ulike funksjonsnedsettelse som følge av somatiske og psykiske lidelser, kognitive skader samt rus- og avhengighetslidelser. 8724 innbyggere mottok tjenester fra etaten i 2023, i tillegg kommer henvendelser og veiledning på telefon til Pårørendesenteret, Rask psykisk helsehjelp og Fredrikstadhjelpen. Behov for hjelp er økende, både i antall henvendelser, henvendelser fra unge innbyggere, omfang av tjenestebehov og i tiltaksvariasjoner (årsrapport 2023). Forutsatt at yngre brukere har lengre forventet levetid, vil en økning i antallet yngre brukere over tid lede til en akkumulasjonseffekt som gir økte utgifter særlig fordi unge etterspør andre og flere typer tjenester. Den multiplikative effekten av dette vil forsterke seg over tid og gi store utslag - ikke fra år til år, men over tid. I tillegg vil vi kunne vente, når hjemmebaserte tjenester er en større andel av de totale utgiftene, at endringer i hvilke typer tjenester som gis og hvordan de gis, kan føre til mer uforutsigbarhet i kostnadsvariasjoner fra år til år. (*KS nf rapport 10/2021*)

MAKS rapporten viser at antall salg- og skjenkesteder er stabilt. Alkoholomsetningen på Vinmonopol og i butikk har gått ned fra 2021–2022, noe som med stor sannsynligvis skyldes gjenåpning av grensehandel. Økning av salg på skjenkesteder kan sannsynligvis også tilskrives gjenåpning av samfunnet etter koronapandemien. Omsetningstallene nærmer seg nivået før pandemien.

Politiet registrerer antall hendelser knyttet til uteliv og skjenkestedene i byen. Fredrikstad hadde i 2022 registrert 26 voldshendelser og 16 ordensforstyrrelser (tall fra MAKS-rapporten 2022). Det har vært en klar nedgang i antall hendelser de siste ti årene. Ut fra dette må vi kunne si at Fredrikstad er en trygg by å ferdes i.

2.2 Levekår, folkehelse og ruskonsekvenser for barn og unge

Barn og ungdom er en spesielt sårbar gruppe når det gjelder voksnes bruk av alkohol, både på fosterstadiet og i oppveksten. For voksne forbindes alkoholbruk gjerne med nytelse og avslapning, men for barn kan voksnes beruselse være kilde til utrygghet. Barn merker svært raskt når voksne er beruset, og endringene i de voksnes adferd, før de voksne selv føler seg fulle. Det gjelder både i hjemmet og på sosiale arenaer.

I Norge er det 50-150 000 barn som har minst en forelder med risikofylt alkoholkonsum og 90 000 barn som har minst en forelder med en alkoholbrukslidelse. Barn i familier hvor foreldre misbruker alkohol, eller er hyppig beruset, blir oftere utsatt for vold enn andre. Mellom en fjerdedel og halvparten av tilfellene med vold i hjemmet er alkoholrelaterte. Forskning viser at barn av foreldre med alkoholmisbruk eller risikofylt alkoholbruk har

forhøyet forekomst av ulike psykososiale problemer og forhøyet risiko for negative livshendelser i oppveksten, er mer utsatt for vold, mishandling, overgrep og omsorgssvikt, og har høyere sannsynlighet for å få egne rus- og psykiske lidelser.

Ungdataundersøkelsene kartlegger lokale drikkevaner hos ungdom. På ungdomsskolen har de færreste begynt å drikke alkohol. 89 prosent av ungdommer i ungdomsskolen i Fredrikstad svarte at de aldri drakk alkohol. Det skjer en betydelig økning fra andel som svarte at de hadde vært beruset det siste året fra 3 prosent på 8. trinn til 19 prosent på 10. trinn, hvilket innebærer at det er over 200 elever i Fredrikstad som har vært beruset innen de er ferdige med grunnskolen.

Tall fra Ungdata viser at bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående skole. Ungdata undersøkelsen i 2022 (Glemmen VGS) viste at 42 prosent av elevene i VG1 hadde vært beruset det siste året, mot 79 prosent i VG3. 23 prosent av elevene (alle trinn) svarte at de aldri drakk alkohol. Tall fra KORUS viser at ungdom som oppgir å ha vært beruset på alkohol, også oftere har brukt illegale rusmidler, hvor cannabis er det mest vanlige.

Forskning viser at det er en klar sammenheng mellom alkoholrelatert sykdom, dødelighet, og lav sosioøkonomisk status. Alkohol bidrar til overdødelighet blant unge med lav sosioøkonomisk status. Ungdom fra familier/foreldre med lav sosioøkonomisk status debuterer tidligere, drikker oftere og er oftere beruset enn ungdom ellers. Problemfylt drikking i tenårene henger sammen med økt risiko for å utøve partnervold i ung voksen alder. Dette gjelder begge kjønn.

Innen psykiske plager og lidelser er det betydelige sosiale helseforskjeller. Nasjonale tall viser at psykiske lidelser er tre-fire ganger mer utbredt blant barn av foreldre med lav inntekt. Disse forskjellene finner vi igjen når barna blir voksne. Levekårskartleggingen i Fredrikstad viser at over 19 prosent av barna vokser opp i lavinntektsfamilier, mot et nasjonalt gjennomsnitt på 11,7 prosent. Andelen er økende. De helhetlige levekårsutfordringer som nå er nevnt, er årsaken til at helse- og sosiale tjenester i Fredrikstad rapporterer om utfordringer med rus, kriminalitet og skolefravær blant ungdom.

Politiet i Fredrikstad er bekymret for ungdoms samlede bruk av rusmidler, og grensene for å benytte disse. Om alkoholbruken blant unge er større eller mindre enn tidligere kan ikke politiet si noe sikkert om, men det fremstår for politiet som at normene og terskelen rundt alkoholbruk og andre rusmidler har endret seg. Dette er synlig særlig på merkedagene som nyttårsaften, 17 mai, med flere, hvor en ser at ungdom inntar alkohol på offentlig sted i sentrumsområder på en annen måte enn tidligere. Det kan virke som at det har vært en alminneliggjøring av bruk av alkohol, også blant ungdom, de siste årene knyttet til det offentlige rom.

Bekymringen til politiet er at hvis denne alminneliggjøringen får fortsette så vil dette kunne føre til at det samlede alkoholbruk for ungdom øker, som igjen vil øke faren for vold og overgrep. Politiet vet at økt beruselsesgrad fører til mer vold og flere overgrep. Politiets oppfatning er at ofte, når det er vold og overgrep inne i bildet, og med ungdom innblandet, er også alkoholbruk en del av bildet. Det vil derfor i arbeidet mot vold og overgrep ha en god forebyggende effekt å få ned alkoholbruket. Det samme vil gjelde alkoholbruk i hjemmet der barn vokser opp. Politiet ser også i tilfeller hvor vold mot partner og eventuelt barn foregår, er ofte alkoholbruk en medvirkende faktor.

3 Kommunens mål og tiltak i folkehelserettede planer

I kommunens eksisterende planverk fremgår det at vi ønsker oss et samfunn hvor folk kan leve gode liv. Dette innebærer et fokus på forebygging, helsefremming, likeverdige helsetilbud og reduksjon av sosial ulikhet. Vår alkoholpolitikk må gjenspeile disse målene.

I Fredrikstad vil vi derfor:

- Redusere skadelig alkoholbruk i befolkningen
- Ha gode og likeverdige tjenestetilbud til personer med skadelig alkoholbruk

Fredrikstads kommuneplan frem mot 2030 slår det fast at vi vil ha et samfunn hvor «alle opplever trygghet, mestrer hverdagen, og har flere aktive levekår med god helse og trivsel». Dette skal vi blant annet gjøre ved å prioritere forebygging, helsefremming og reduksjon i sosial ulikhet i helse og levekår, og tilrettelegge for at folk tar sunne valg.

Fredrikstad har rusforebyggende folkehelseiltak som Av-og-til-samarbeidet, tiltak for ansvarlig alkoholhåndtering i MAKS- samarbeidet, og AKAN-arbeid på kommunens arbeidsplasser. Aktive Fredrikstad, et folkehelseprogram for hele Fredrikstads befolkning, er et eksempel på aktiv og konkret helsefremming.

Vi finner de samme målene i kommunedelplan for folkehelse. Likeverdighet i et folkehelseperspektiv handler om at alle skal ha muligheten til et godt liv. Mulighet for hjelp til mestring og oppfølging ved problematisk alkoholbruk må ses som en del av dette målet.

Fredrikstads egen kommunedelplan for psykisk helse og rusmestring har tre delmål:

- Innbyggere skal ha mulighet for et selvstendig og verdig liv
- Alle bor trygt, i egnet bolig
- Helse og velferdstjenester er likeverdige, trygge og effektive

Planen konkretiserer kommunens ansvarsområder i tre brukerrettede forløp avhengig av alvorlighetsgrad. De tre forløpene går fra milde og kortvarige problemer, via kortvarige alvorlige og langvarige mildere problemer, til de mest alvorlige og langvarige problemene. Det vil være glidende overganger mellom de tre hovedforløpene, og den enkeltes helsetilstand kan endres i ulike livsfaser fra mild til alvorlig og tilbake igjen. Planen diskriminerer ikke mellom ulike former for psykiske lidelser, type rusmiddel og medikamentbruk og avhengighetsproblematikk. Mer informasjon om de ulike hovedforløpene, virkemidler og tiltaksinnretning finnes i planen.

Fredrikstad kommune har gjennom sine planverk forpliktet seg til særskilte mål rettet mot barn og unge for å sikre dem en trygg og god oppvekst. Kommunedelplan for oppvekst (2021 – 2032) har FNs barnekonvensjonen som rammeverk, og har fire hovedmålsetninger:

- Barn og unge har en oppvekst som fremmer helse og reduserer sosial ulikhet
- Barn og unge har kompetanse og ferdigheter til å møte morgendagens samfunn
- Foreldre gir barn og unge en trygg og god oppvekst
- Barn, unge og familier med særlig utfordringer får koordinert støtte og oppfølging

I det første delmålet har kommunen forpliktet seg til at «barn og unge opplever et trygt og godt fysisk og psykososialt oppvekstmiljø.» En oppvekst preget av foreldre som misbruker rusmidler, inkludert alkohol, vil ikke være i tråd med disse målene. Dette innebærer at vi må ta hensyn til utfordringer knyttet til rus i barns oppvekst og nærmiljø, når vi utformer kommunens alkoholpolitikk og tilhørende rusforebyggende folkehelseiltak.

I kommunens plan mot vold i nære relasjoner (2022–2029) forplikter kommunen seg til tidlig innsats som forebygger vold, og forebyggende tiltak mot vold ses i sammenheng med kommunens rusforebyggende adferd. Forebygging på alkohol – og rusfeltet må dermed også ses på som en del av forebyggingsarbeidet mot vold i nære relasjoner.

Også gjennom kommunedelplan for folkehelse og levekår (2023–2030) har vi forpliktelser over for barn og unge. Planen har fire innsatsområder;

- Oppvekst – de første ti årene
- Bolig og arbeid
- Nærmiljø
- Likeverdig tilgang til tjenester, helsefremming og forebygging

Innsatsområdene er valgt fordi de er dokumenterte kjerneområder i arbeidet for å endre sosial ulikhet i helse. Dårlige oppvekst- og levekår øker risikoen for helseskadelige levevaner og utenforskap. Belastninger i barndommen påvirker hele livsløpet og kan gi økt risiko for bortfall fra utdanning og arbeidsliv, utenforskap og utvikling av psykiske og fysiske sykdommer. Å prioritere tidlige leveår er avgjørende for å påvirke folkehelse og levekår. Dette skal vi blant annet gjøre gjennom å prioritere tidlig innsats for barn og unge.

Å skjerme barn mot skadevirkningene av alkohol i nærmiljøet og på samfunnsarenaer, er en del av dette. I kommunedelplan for folkehelse fastslås det at vi skal ha et bevisst forhold til hvilke møteplasser vi har, og hvilke vi trenger flere av. Å skape og å tilrettelegge for byrom og lokalsentre som inviterer til fysisk, kulturell og frivillig aktivitet er en del av dette. Kultur- og idrettstilbud trekkes frem som slike lærende og inkluderende møteplasser.

I Regjeringens alkoholstrategi (2020–2015) er nettopp det å fremme alkoholfrie arenaer i samarbeid med frivilligheten, idretten, skolen og partene i arbeidslivet, en av hovedstrategiene. Alkoholfrie soner skal hindre at alkohol får innpass på arenaene det er spesielt viktig å hindre økt utbredelse av alkoholholdige varer. Kultur, idrett og fritidsarenaer som i hovedsak er for barn og unge er et eksempel på dette. Med en mer liberal alkoholpolitikk ser man at alkohol blir en del av arenaer som tidligere har vært alkoholfrie. Øker omfanget og tilgjengelighet på alkohol i det offentlige rom, fremmer det risiko for tidlig debutalder og økt forbruk.

I Fredrikstad vil vi derfor:

- Ha trygge arenaer for barn og unge
- Utsette debutalder for alkohol

Dette kan vi oppnå gjennom satsning på alkoholfrie arenaer innen kultur, sosiale aktiviteter, fritids- og idrettsklubber. Ved å trekke klare grenser for hvilke arrangementer som skal ha skjenkebevilgning, og å hindre at alkohol får innpass på arenaer som tradisjonelt har vært alkoholfrie framstår voksensamfunnet som gode rollemodeller for den yngre generasjonen. Alkohol er ikke et nødvendig virkemiddel for hygge, fritid, sosial utfoldelse og samvær.

3.1 Rusforebyggende og livsmestrende folkehelsetiltak

Det totale utfordringsbildet i et folkehelseperspektiv illustrerer en sammensatt befolkning i Fredrikstad, og en samfunnssituasjon som både kan føre til økte behov for helse- og sosiale tjenester i framtiden. Men også ulik bruk av helsetjenester, og ulik geografisk tilgang til helsefremming og forebygging. Folkehelseorienterte tiltak som kan forebygge, redusere og forhindre negativ utvikling bør hjemles både i alkoholloven og i helse- og sosiallovgivningen.

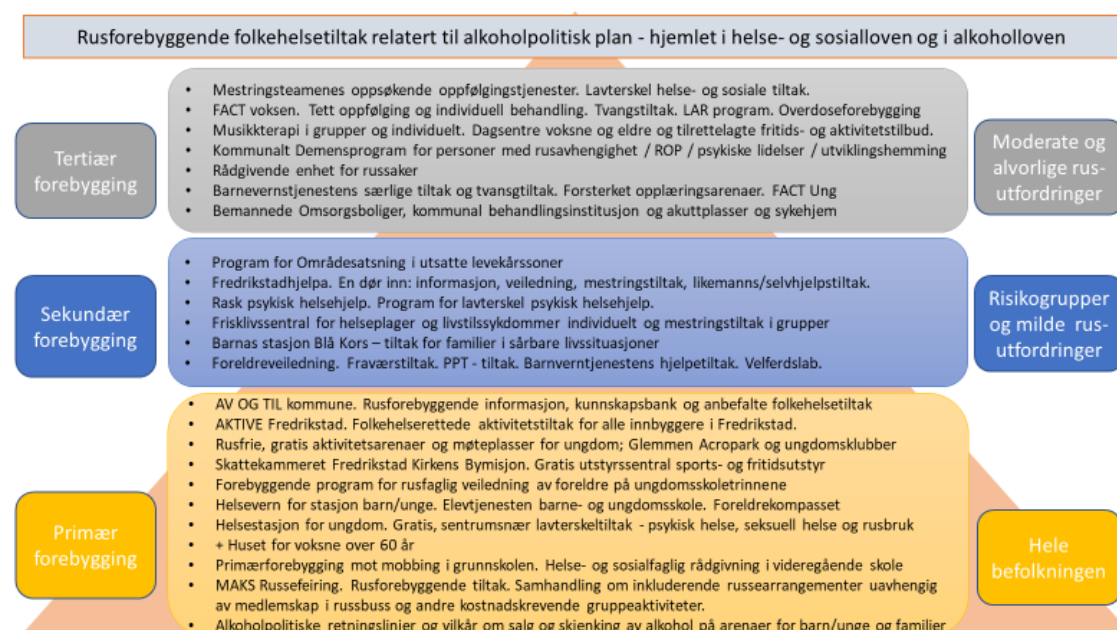
3.1.1 Tiltak i alkoholloven

Et lavere forbruk av alkohol og andre rusmidler i et levekårsutsatt bysamfunn vet vi kan gi en betydelig folkehelsegevinst og redusere sosial ulikhet i helse. Ettersom alkohol er et lovlig rusmiddel og handelsvare har kommunen større politiske virkemidler til å forebygge alkoholbruk og alkoholrelaterte problemer, enn når det gjelder ulovlige rusmidler. Vi kan skille på tiltak for å redusere alkoholkonsumet blant den generelle befolkningen (alkoholloven), og tiltak rettet mot de som har et problematisk alkoholbruk (helse- og sosialloven).

Barn og ungdom trenger trygge, edru voksne rundt seg i sitt nærmiljø. Ansvar for å sikre trygge arenaer ligger hos de nærmeste omsorgspersonene, men kommunen har som myndighet virkemidler, i blant annet alkoholloven, til å sikre at barn ikke eksponeres for alkoholbruk i det offentlige rom der barn vanligvis ferdes og hvor de skal oppøve kompetanse om sosiale spilleregler og almen dannelse.

3.1.2 Tiltak i helse – og sosiallovgivningen

Modellen under viser hvordan Fredrikstad kommune har bygget opp tiltaksstrukturen for å avhjelpe negative konsekvenser av utsatte levekår, rus- og psykiske lidelser og sosial ulikhet i helse i befolkningen. Modellen tar for seg tiltak for befolkningen hjemlet i helse- og sosiallovgivningen og i alkoholloven. Tiltakene er delt inn etter alvorlighetsgraden av helseproblematikk i befolkningen fra milde, moderate til alvorlige. Modellen er ikke uttømmende for samtlige kommunale tiltak og tiltak som drifter sammen med ideelle, frivillige organisasjoner. Modellen tar ikke høyde for statlige helse- og sosiale tiltak. De kommer i tillegg som helsetilbud til befolkningen.

4 Kommunen som bevillingsmyndighet

Kommunen er gitt stor selvstendighet til å fastsette retningslinjer for innvilgelse av salgs- og skjenkebevillinger. Det er opp til kommunens skjønn å vurdere om det skal gis bevillinger, men avgjørelsen i den enkelte sak må treffes på et saklig grunnlag, og vedtakene må begrunnes. I loven er det tatt inn en rekke eksempler på hensyn kommunen kan vektlegge ved skjønnsutøvelsen. Det er viktig å merke seg at hensynene kan brukes som begrunnelse for å innvilge en søknad, og til å avslå.

Eksempel på hensyn kan være begrensninger i antall skjenkesteder, plassering og størrelse av disse, type virksomhet, krav til vakthold, alderssegment og næringspolitiske hensyn, egnethet mv. Kommunen behøver dermed ikke innvilge alle søknader som tilfredsstillter kravene, ut fra prinsippet om likebehandling.

Kommunen innhenter uttalelser fra;

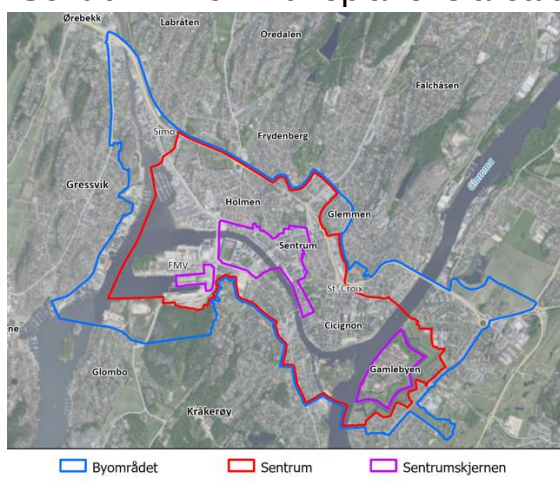
- seksjon for helse og velferd, som har ansvar for å vurdere bevillingspolitikken ut fra et sosialt- og helsemessig perspektiv
- skatteetaten/ om økonomiske forhold.
- politiet, som vurderer den politimessige siden ved en søknad.
 - Politiet skal også uttale seg om vandel til bevillingssøker, styrer og stedfortreder, samt personer med vesentlig innflytelse på driften av selskapet.

I alkoholloven framgår det at skatte- og avgiftsmyndighetene, samt politiet, har en meldeplikt overfor bevillingsmyndighetene. Det er bystyret som er tildelt ansvaret for å innvilge bevilling for salg og skjenking av alkohol. Bystyret kan delegere myndighet til å tildele bevillinger, samt fastsette tid for salg og skjenking. I Fredrikstad kommune er dette delegert til næringsutvalget.

4.1 Geografiske- og andre lokale hensyn

Kommunen kan bestemme hvor virksomheter som blant annet serverings- og skjenkesteder får etableres. For eksempel at diskotek/nattklubber kun kan etableres i sentrumskjernen av Fredrikstad.

4.1.1 Sentrum – kommuneplanens arealdel

I kommuneplanens arealdel er sentrum definert innenfor rød linje, og sentrumskjernen innenfor lilla linje. Innenfor sentrumskjernen kan alle typer virksomheter tillates etter konkrete vurderinger av blant annet konseptbeskrivelse, målgruppe, beliggenhet, boligområder og reguleringsformål. Utenfor sentrumskjernen stilles det strengere krav til type etablering, og kommunen må foreta de samme konkrete vurderingene som innenfor sentrumskjernen. Se også alkoholloven § 1-7a.

4.1.2 Gamlebyen

Gamlebyen har en helt spesiell kulturtilknytning, med stor betydning både nasjonalt og internasjonalt. Det er viktig at Gamlebyen framstår som levende og kan gi et reelt tilbud til turister, og slik kan svare opp til målene om en attraktiv bydel, samt økt verdiskaping slik de er satt i Strategi for Gamlebyen

Det skal utvises stor forsiktighet når det gjelder type og antall bevillinger som gis i dette området. Det gis ikke bevilling til diskotek eller nattklubb i Gamlebyen. Ved tildeling av bevillinger skal det tas hensyn til at Gamlebyen også er et boligområde. Vilkår til skjenke- og salgsbevilling skal sees i sammenheng med dette.

4.1.3 Elva

På strekningen mellom Kråkerøybroen og Værstebroen, definert som sentrum, kan det gis bevilling til charterbåter i forbindelse med chartertrafikk og for arrangementet Tall Ships Races. For charterbåter med skjenkebevilling er det gitt begrenset tillatelse til skjenking ved landligge i forbindelse med chartertrafikk. Tillatelsen gjelder 1 time i forbindelse med av- og påstigning. Dette kan økes til 2 timer i forbindelse med avstigning.

Utenfor denne strekningen, nord for Kråkerøybroen og sør for Værstebroen, kan det gis skjenkebevilling til båter eller andre flytende innretninger som har kaiplass der. Det må alltid gjøres en konkret vurdering av søkers konsept og sikkerhetsplan.

4.2 Næringslivet i Fredrikstad

Fredrikstad anses som en attraktiv og trygg by. Utelivsnæringen har stor betydning for byens omdømme og dermed også for byens attraktivitet. Det er et mål å få unge voksne til å etablere seg i Fredrikstad etter endt utdanning. Samvirke mellom kulturtilbud, næringsliv og uteliv må styrkes og framstå som variert, kompetent og med høy kvalitet. Fravær av vold og uro er en forutsetning for å lykkes.

Alkoholloven åpner for at næringspolitiske hensyn kan vektlegges når en søknad blir vurdert. Kommunen skal vurdere antall bevillinger totalt, skjenkestedenes størrelse, plassering i forhold til hverandre og type steder. Det er et mål for Fredrikstad kommune å ha et variert og attraktivt uteliv. Kommunen kan nekte bevilling til bestemte typer virksomheter for å nå dette målet. Gode og forutsigbare rammevilkår og tydelig regelverk er en forutsetning for et trygt uteliv.

4.3 Universell utforming

Utelivsbransjen spiller en viktig rolle for at vår by skal oppleves som inkluderende for alle. Fredrikstad kommune vil ta en aktiv rolle i å veilede bransjen slik at serveringsstedene i størst mulig grad er universelt utformet. Det kan handle om plassering av bord med ekstra

plass mellom og generell bevisstgjøring om å ta hensyn til hverandre. Universell utforming av lokaler ivaretas av bygnings- og reguleringsavdelingen ved behandling av saker etter plan- og bygningsloven. Kommunen kan veilede utelivsbransjen om universell utforming.

4.4 Trafikk og drosjer

Politiets anbefalinger om trafikkforhold bør veie tungt ved vurdering av søknader om etablering av uteserveringer og steder hvor det samles eller oppholder seg mange mennesker på utsiden ved for eksempel stengetid. Hovedregelen må være at politiets anbefalinger blir fulgt. Kommunen ønsker et samarbeid mellom drosjenæringen, utelivsbransjen og politiet for å finne gode løsninger for effektiv transport av gjester til og fra byen. Dette kan handle om behovet for flere drosjeholdeplasser, regulering av matservering etter skjenketids slutt, med et mål om å forhindre store ansamlinger av berusede personer på vei hjem.

4.5 Kommunens kontrollvirksomhet

Det utarbeides egen instruks for kontroll med salgs- og skjenkebevillinger i kommunen. Det utarbeides også retningslinjer for rapporteringen. Kontrollen skal blant annet utføres med henblikk på de vilkår som er fastsatt i bevillingen. Det er fastsatt i loven at en bevilling er gitt til et bestemt lokale og til en bestemt type virksomhet. Dersom en virksomhet foretar endringer i driftskonsept uten at endringen er godkjent av kommunen, bør bevillingen bortfalle.

Dersom kontrollvirksomheten avdekker at et skjenkested er så uoversiktlig innredet at det er vanskelig å føre kontroll med skjenkingen, skal dette rapporteres. Dette kan bli tatt med i vurderingen ved søknad om fornyelse. Slike anmerkninger må bli gjort kjent for bevillingshaver.

Kommunen og andre myndigheter har god dialog med utelivsbransjen. Dette skaper tillit og bidrar til at vi sammen finner gode løsninger på utfordringer og utforming av viktige rammevilkår for næringen. Kontroll av bransjen må oppleves som relevant og rettferdig for å sikre tillit. Myndighetene kontrollerer både anonymt, synlig, enkeltvis og flere myndighetsorgan i samordnet kontroll. Formålet med kontrollen er å avdekke brudd på regelverket for derigjennom sikre like rammevilkår og en seriøs næring.

4.6 Arbeidslivskriminalitet

Alkoholloven krever at bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten må ha utvist uklanderligandel når det gjelder alkohollovgivningen og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med alkohollovens formål, samt skatte-, avgifts- og regnskapslovgivningen. Formålet med vandelskravet er å hindre ulike former for kriminalitet, særlig økonomisk kriminalitet, samt å skape rettferdige konkurranseforhold.

Kommunen samarbeider med politiet, arbeidstilsyn og andre relevante myndigheter om å avdekke brudd på lovgivningen og arbeidslivskriminalitet. Kommunen vurderer egnethet til bevillingshavere som driver i strid med regelverket og om en skjenkebevilling bør trekkes tilbake.

Like konkurransevilkår er viktig for en seriøs og bærekraftig næring. Det forutsetter at alle følger lover og bestemmelser, betaler skatter og avgifter som blir pålagt og lønner sine

ansatte med minimum vedtatt minstelønn for bransjen. Anstendig lønn er en forutsetning for et anstendig arbeidsliv og bidrar til mer stabil arbeidskraft og dermed økt kvalitet, samt økonomisk sikkerhet for den enkelte arbeidstaker. Utelivsnæring er for mange det første møtet med arbeidslivet. Det forplikter næringen til ansvarlighet og ryddighet.

5 Innsatsområder og tiltak

Fredrikstad har gjennom mange ulike innsatser lyktes med å skape et trygt og hyggelig uteliv

5.1 Ansvarlig alkoholhåndtering

Ansvarlig alkoholhåndtering handler om å unngå og forebygge skjenking til mindreårige, overskjenking, vold og ordensforstyrrelser. Det handler også om trygghet og folkehelse gjennom lokal forvaltning av alkoholpolitikken. Den nasjonale satsingen på ansvarlig alkoholhåndtering følges opp ved egne tiltak, og ved samarbeid i MAKS uteliv Nedre Glomma.

Tiltak

- Alle som skjenker alkohol har gjennomført Ansvarlig Vertskapskurs e-læring
- Styrer og stedfortreder har deltatt på stedlig Ansvarlig Vertskapskurs
- Alle salgs og skjenkesteder deltar på kommunens dialogmøter
- Kommunen og politiet samarbeider med frivillige organisasjoner, som blant annet natteravnene, med trygghetsskapende tiltak for ungdommer

5.2 MAKS uteliv Nedre Glomma

Kommunene i Nedre Glomma-regionen; Fredrikstad, Hvaler og Sarpsborg, etablerte samarbeidsforumet MAKS, (Myndighet, Ansvarlighet, Kontroll og Samarbeid) i 2010. MAKS er en møtearena mellom myndighetsorganer, utelivsbransjen og politikk.

Kommunene samarbeider om kursopplegget Ansvarlig Vertskap, hvor utelivsbransjen lærer å bli tryggere i sin rolle for å forhindre overskjenking og skjenking til mindreårige. Målet er å sikre en ansvarlig alkoholhåndtering gjennom bedre myndighetsutøvelse, ansvarlig skjenkenæring og god kontroll. Forumet jobber med et bredt spekter av virkemidler for å nå målene. Samarbeidet har vist seg svært nyttig for alle parter. De ulike parter lærer hverandre å kjenne og dette gir økt forståelse for hverandres roller.

Eksempel på tiltak og arbeidsmetoder gjennom MAKS-samarbeidet:

- Politiet arbeider etter en metode, MAKS orden, som handler om publikumskontakt og tett samarbeid med utelivsbransjen. Politiet er synlige i bybildet i helgene og går inn på utestedene for å forebygge uro og vold.
- Ved bekymringsmeldinger fra offentlige myndigheter/etater inviteres bevilingshaver til 3-partssamtaler for å iverksette forebyggende tiltak. I en 3-parts samtale møter bevilingshaver, kommunal saksbehandler, politiet og eventuelt representant fra annen myndighet/etat.
- Felles godkjenningsordning og opplæring av ordensvakter – ordensvakttiltaket.
- Økt fokus på kvaliteten på kontrollarbeidet og gjennomføring av målrettede kontroller.

- Organisering av større samordnede kontroller hvor flere myndighetsorganer deltar, hvor blant annet arbeidslivskriminalitet og lønnsvilkår følges opp. Politiet i samarbeid med kommunen planlegger dette.
- Opplæring av ansatte i utelivsnæringen gjennom Ansvarlig Vertskapskurs, som både e-læring og stedlige lokalt tilpassede kurs. Dette gjøres i tett samarbeid med Helsedirektoratet og kompetansesenteret KORUS-Øst

5.3 Trygge arrangement og festivaler for barn og unge

Kommunen har virkemidler for å sikre at barn ikke blir eksponert for alkoholbruk i det offentlige rom. Kontrollvirksomheten skal kontrollere at det ikke blir skjenket til mindreårige på utesteder og festivaler. Kommunen vil ha en særlig oppmerksomhet til arrangementer hvor det forventes mindreårige, og hvor det samtidig skal skjenkes alkohol.

Tiltak

- Arrangører og bevilingshavere må levere en ROS-analyse som blant annet beskriver hvordan de ivaretar barn og unge under arrangementet.
- Arrangementer uten aldersgrenser og med skjenking av alkohol tilrettelegger for alkoholfrie områder for mindreårige på festivalplassen.
- Alkoholforbud på arrangementer som er rettet mot barn og unge.
- Generelt vil kommunen oppmuntre til alkoholfrie arrangementer.

5.4 Av-og-til

Bystyret i Fredrikstad vedtok i mai 2020 at Fredrikstad kommune inngår samarbeidsavtale med alkovettorganisasjonen Av-og-til om å bli Av-og-til kommune. Av-og-til driver holdningsskapende arbeid gjennom et bredt nettverk av frivillige organisasjoner, kommuner og andre samarbeidspartnere. Den daglige aktiviteten koordineres av et sekretariat i Oslo. Virksomheten finansieres av medlemskontingenter og tilskudd over statsbudsjettet, formidlet via Helsedirektoratet. Kommunen vil etterhvert utarbeide et handlingsprogram, og tiltakene i programmet må ses i sammenheng med andre helsefremmende og forebyggende tiltak, for en helhetlig innsats.

Tiltak

- Kommunen følger opp kampanjearbeid fra Av-og-til
- Inkluderer Av-og-til arbeidet i kommunens kommunikasjonsarbeid.

5.5 Bruk av lyd

Støy er et miljøproblem, som rammer svært mange mennesker. Støy bidrar til redusert velvære og mistrivsel, og påvirker derfor folks helsetilstand. Innføring av røykeforbud innendørs kombinert med uteservering har ført til at gjestene på et utested i større grad enn tidligere går ut og inn av lokalene. Dette fører til at musikk som spilles innendørs lett kommer ut og oppleves som sjenerende for naboer, særlig fordi det skjer på natten.

Uteserveringen må ikke føre til at dører og/eller vinduer blir stående åpne, slik at sjenerende støy slipper ut. Dersom dette ikke er mulig å få til, må det gjøres støydempende tiltak. Kommunen ved virksomhetene «miljø og landbruk» og «regulering og byggesak» kan pålegge støydempende tiltak, enten av bygningsmessig karakter eller teknisk utstyr til musikkanlegg eller lignende.

Tiltak

- Kommunen har bestemmelser om at utemusikk skal avsluttes kl. 23.00 og at lydnivået skal være dempet.
- Kommunen begrenser antall arrangementer som gir mye støy for å hindre støyplager
- Kommunen oppfordrer til dempet musikk og lyd fra uteserveringer på merkedager før kl. 15.00

5.6 Belysning

Belysning av byens uteområder er viktig for å skape trygghet og forebygge vold. God og riktig belysning skaper helhet og miljø i et byrom. De som oppholder seg der blir påvirket av dette både sinnsstemning og adferd påvirkes. Rapporter og erfaring fra politiet viser at det er større fare for å oppleve vold og uro i områder som er dårlig belyst. Oppfølging ivaretas med blant annet trygghetsvandring med representanter fra kommunen, politi og utelivsbransjen.

Tiltak

- Foretar trygghetsvandring for å avdekke steder som kan øke faren for uro og uønskede hendelser.
- Kommunen monterer og vedlikeholder belysning hvor dette er nødvendig. Opplyste uteområder skaper trygghet.

6 Retningslinjer for salg og skjenking av alkohol

Fredrikstad kommune skal føre en alkoholpolitikk som bygger opp under alkohollovens formål; å begrense i størst mulig utrekning de samfunnsmessige og individuelle skadene som alkoholbruk kan innebære. Retningslinjene skal sees i et folkehelseperspektiv, men også i et næringspolitiskperspektiv.

Salg og skjenking av alkoholholdig drikke krever bevilling (jfr. Alkoholoven kap. 3, 4) Det gis bevilling:

- innenfor en definert bevillingsperiode (alminnelig bevilling)
- for en bestemt del av året
- for en bestemt anledning (enkeltandledning)
- for et sluttet selskap (ambulerende bevilling)

Salgs- og skjenkebevillinger etter alkohollovens § 1-6 første og annet ledd gis for perioder inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Retningslinjer for salg og skjenking av alkohol er et styringsverktøy for administrasjonen, politikere, og næringslivet.

6.1 Bevillingshaver, styrer og stedfortreder

Bevillingshaver og styrer/stedfortreder er ansvarlig for å sikre en forsvarlig alkoholhåndtering og trygg drift. Det innebærer at salg og skjenking skal foregå i overensstemmelse med alkoholoven, og bestemmelser gitt med hjemmel i den samt at alle ansatte har nødvendig opplæring. Bevillingshaver, styrer og stedfortreder er ansvarlige for at ansatte ikke konsumerer alkohol eller bruker ulovlige rusmidler på jobb. Manglende etterlevelse kan medføre brudd på kravet om forsvarlig drift jf. Alkohollovens § 3-9 og 4-7.

- Styrer og stedfortreder har ansvaret for at utøvelsen av salg og/eller skjenking er i tråd med regelverket.
- Bevillingsmyndigheten forventer at styrer eller en stedfortreder er tilstede i åpningstiden, spesielt på tidspunkt hvor risiko for avvik er stort.
- Virksomhetene kan søke bevillingsmyndigheten om godkjenning av flere stedfortredere.
- Det skal være tydelig hvem som har ansvar når styrer/stedfortreder ikke er til stede.

6.2 Vandel og egnethetsvurderinger

En bevillingshaver og personer med vesentlig innflytelse over driften skal ha plettfri vandel slik alkohol- og serveringsloven forutsetter. Det stilles krav til at lover og bestemmelser om økonomi, minstelønnsordningen og arbeidslivet generelt blir fulgt. I vurderingen om bevilling skal innvilges skal også egnetheten vurderes. Kommunen kan gi bevilling for en begrenset periode for å kunne gjøre en ny vurdering etter et gitt tidsrom, f.eks. ett år. Brudd på regelverket vil kunne føre til at kommunen vurderer bevillingshaver som uegnet til å ha/få bevilling.

6.3 Det gis ikke skjenkebevilling til følgende

- Arrangement der målgruppen er barn.
- Arrangementer som det kan forventes at arrangørene eller en viss andel av gjestene tilhører organisert kriminalitet.
- Gatekjøkken, kiosker, flyttbare serveringssteder (gjelder ikke båter) og lignende.

6.4 Særskilte områder

Det skal utarbeides en risikoanalyse, i henhold til alkohollovens forskrift kapittel 8, som inneholder tiltak for skjerming av barn og unge, risiko for ordensforstyrrelser, støy og trafikale forhold.

Dette skal gjelde for søknader om bevilling fra steder som:

- ligger i nærheten av skoler.
- ligger i nærheten av idrettsanlegg.
- ligger i rene boligområder.
- er plassert i eller tett ved alkoholfrie fritidstilbud.
- er knyttet til idrettsarrangement og arrangement i forbindelse med idrettslige aktiviteter, for eksempel sykkelritt og skiløp mv.

6.5 18-års steder

- Det skal utarbeides en risikoanalyse, i henhold til alkohollovens forskrift kapittel 8.
- Det skal opprettes et forpliktende og tett samarbeid med politi og kommune.
- Det skal foretas en vurdering av antall vakter av politiet.
- Politiet kan bidra med innspill og veiledning ved planlegging og utforming av 18-årssteder, med tanke på sikkerheten for publikum og tryggheten for barn og unge.

6.6 Idrettsarenaer

- Det skal utarbeides en risikoanalyse, i henhold til alkohollovens forskrift kapittel 8.
- Det skal stilles vilkår om tydelig avgrensing av skjenkeområdet.
- Stedet må ha et mattilbud.
- Det er ikke tillatt med skjenking eller konsumering av alkohol når idrettslige aktiviteter/ kamper/treninger med mere foregår.
- Skjenking kan tillates før og etter aktiviteten og i pauser.

6.7 Andre aktivitetsarenaer som for eksempel bowlinghall og lignende

- Det gis kun skjenkebevilling for alkoholgruppe 1 og 2 (inntil 22 volumprosent alkohol).
- Områder i arenaen/hallen/bowlinghallen med skjenkebevilling skal ha 18-års aldersgrense.
- Dersom det skal skjenkes alkohol ved for eksempel bowlingbanene skal det være 18-års aldersgrense. Dette kan gjøres ved at bowlinghallen setter aldersgrense fra et klokkeslett for hele arenaen/hallen eller for en avgrenset del av lokalet.
- Det skal ikke foregå skjenking i områder der barn og unge er tilstede.
- Vilkår for den enkelte aktivitetsarena/bowlinghall og skjenkeområder følger av bevillingsdokumentet.

6.8 Festivaler/større arrangementer

Søknader om festival eller et større arrangement berører mange ulike virksomheter i kommunen avhengig av type arrangement, hvor det skal være, målgruppe, antall besøkende, skjenkebevilling med mer. Politi, helse og brann vil også involveres. Generelt for behandling av slike søknader gjelder følgende:

- Søknad om festivaler/større arrangementer skal sendes politiet for godkjenning. Politiet skal også vurdere krav om godkjente ordensvakter og behov for polititjenestemenn på bakgrunn av konsept/risiko/antall gjester mv. (jf. politiloven § 11).
- Søknad om skjenkebevilling skal sendes kommunen. Behandlingstiden for en slik søknad er 8 uker. Søknad sendt senere enn 8 uker før oppstart av arrangement kan ikke forventes å bli ferdigbehandlet i tide.
- Spørsmål knyttet til musikk og spilletid skal sendes kommunen.

Festivaler og store arrangement med skjenkebevilling krever ekstra fokus på ansvarlig alkoholhåndtering og alderskontroll. Det skal derfor stilles strenge krav og vilkår

- Det gis skjenkebevilling til festivaler og større arrangement for gruppe 1-2 uten aldersgrense.
- Det skal være 20 års aldersgrense på områder hvor det skjenkes alkoholgruppe 3.
- Maks 5 alkoholenheter per kjøpstilfelle og person.
- Backstage er en del av skjenkeområdet.
- Glassflasker er ikke tillatt på festivalområdet, men det er tillatt på/i VIP-området.
- Styrer og/eller stedfortreder med kunnskapsprøven i alkoholloven skal være tilstede så lenge festivalen varer.
- Ansatte og frivillige som skal skjenke alkohol skal alle ha gjennomført og bestått e-læringskurset i ansvarlig vertskap.

- Tilstrekkelig vakthold, vurderes i samarbeid med politiet.
- Det må foreligge en risikoanalyse fra arrangør.
- Et møte i forkant av festivalen/arrangementet med politi, brann og kommune med fokus på ansvarlig alkoholhåndtering.
- I etterkant av festivalen bør det gjennomføres et evalueringsmøte. Dersom det har vært avvik etter alkoholloven skal det gjennomføres evalueringsmøte for å forebygge nye brudd neste gang.
- Det er ikke tillatt med musikk ute etter kl. 23.00 på hverdagene og kl. 24.00 natt til lørdag, natt til søndag og dager før hellig- og høytidsdager.
- Kommunen kan begrense spilletiden etter en helhetsvurdering av blant annet den totale opplevde belastningen for innbyggerne.
- En søknad om dispensasjon fra spilletiden på hverdagene må behandles politisk, etter uttalelse fra kommunen ved miljørettet helsevern og politiet. En dispensasjon kan kun gis til kl. 24.00 og vil kun kunne gis ved spesielle anledninger eller ved særlige grunner.

6.9 Salgsbevilling, nettsalg og hjemlevering

Butikker og nettbutikker som får innvilget salgsbevilling for hentepunkter og hjemlevering av alkohol må til enhver tid innrette seg etter de regler som følger av alkoholloven og retningslinjer vedtatt av Fredrikstad kommune.

Bevillingshaver er ansvarlig for at ansatte som utleverer alkohol har fått grundig opplæring om lovverket. Dette gjelder også hvis det blir benyttet uavhengige speditører i forbindelse med utlevering. Styrer og stedfortreder skal ha gjennomført og bestått kunnskapsprøven for salg i alkoholloven (alkoholloven § 1-7 c). Kommunen kan innhente statistikker for hjemlevering og utlevering ved hentepunkter ved behov.

6.9.1 Alderskontroll, legitimasjonsplikt, hentepunkter og kontroll

Det kreves at nettbutikkene etablerer gode rutiner for alderskontroll.

- Legitimasjon må fremvises ved utlevering.
- Hvis legitimasjon ikke kan fremvises eller hvis den ansatte er i tvil om gyldigheten av legitimasjonen, skal alkoholholdige varer ikke utleveres.
- De bestilte varene skal kun leveres til mottakeren som har bestilt varene.
- Alle alderskontroller og eventuelle avvísninger skal registreres og utleveres kommunen ved forespørsel. Tidspunkt for når alderskontrollen ble foretatt skal fremkomme.
- Det er ikke tillatt å sette igjen kundeordre med alkoholholdige varer, uten at mottaker er fysisk tilstede ved overleveringen.
- Salg og utlevering til person som er rusmiddelpåvirket
- Det er forbudt å utlevere alkohol til person som er rusmiddelpåvirket
- Den som foretar utleveringen må foreta en vurdering av om personen det skal utleveres til oppfyller dette kravet.
- Vurderingen må foretas både ved hjemlevering og ved hentepunkt.
- Salgs- og utleveringstid
- Salg av alkoholholdige varer i Fredrikstad kommune følger maksimaltid i alkoholloven § 3-7
- Nettbutikken må opplyse om salgs- og utleveringstider ved bestilling.
- Det er tillatt å bestille alkohol i nettbutikken utenom salgstidene.

- Utleveringen av alkohol må finne sted innenfor salgstidene til Fredrikstad kommune.

Salgskontroll

- Kontrollør kan møte opp ved hentepunktene for å foreta kontroll med at utleveringen skjer i overensstemmelse med loven og bevillingen som er gitt.
- Kontrollør kan gjennomføre kontroll ved hovedkontoret før utkjøring.
- Kontrollør kan være med på hjemlevering av alkoholholdige varer.
- Kommunen kan be om adresse og tidspunkt for utlevering av alkoholholdige varer i Fredrikstad for å observere ved utlevering.
- Forbruker må krysse av ved bestilling av alkoholholdige varer i nettbutikk om at «kommunen kan få utlevert din adresse, tidspunkt for utlevering og møte opp for kontroll» (grunnet personvernloven).

Hentepunkter for utlevering

- Hentepunkter for utlevering av alkohol skal godkjennes av kommunen.
- Godkjenning av hentepunkter skal vurderes etter samme retningslinjer som gjelder for salgs- og skjenkebevillinger.
- Alderskontroll må utføres på lik linje som i butikk med salgsbevilling.
- Ubetjent utlevering av alkoholholdig drikk er ikke tillatt.
- Hentepunkt på/ved bensinstasjon er ikke tillatt

Salgstider for alkohol.

- Det er alkohollovens § 3-7 som regulerer salgstidene for alkohol i butikk opp til 4,7 volumprosent.
- Fredrikstad kommune har besluttet å følge lovens maksimaltid.

6.10 Uteservering

Skjenkebevilling til uteserveringer gis til et bestemt område. Antall kvadratmeter og antall gjesteplasser fremkommer av bevillingsdokumentet. Området skal være tydelig markert av kontrollhensyn og for at ansatte og publikum skal vite hvor skjenkeområdet er. I Gamlebyens særegne miljø og gatebilde vil slik markering bli mindre absolutt enn i byen for øvrig, men allmenhetens fremkommelighet skal likevel ivaretas.

- Uteservering i tilknytning til et skjenkested får bevilling etter samme krav og for samme periode. Det kan settes individuelle begrensninger i skjenke-/åpningstid.
- Det vil normalt være tillatt å opprette egen utskjenking på uteserveringsområdet, da dette regnes som en del av skjenkebevillingen.
- Dersom kommunen på grunn av spesielle omstendigheter må ta arealet i bruk på kort varsel, vil leieavtalen bli hevet for det nødvendige tidsrommet.
- Det er et generelt vilkår at uteserveringen ikke skal vær til hinder alminnelig ferdsel.

6.11 Musikk, spilletid og bruk av lyd

Det er ikke tillatt med musikk eller høy lyd på uteserveringer etter kl. 23.00. I dette ligger at det generelle støynivået skal oppleves som senket etter dette klokkeslettet. Musikk skal være for gjestene på stedet og ikke til sjenanse for andre, eller bære preg av å være et «lokkemiddel» for å få gjester til stedet.

- Kommunen oppfordrer til dempet musikk og lyd fra uteserveringer på merkedager før kl. 15.00

Kommunen kan pålegge støydempendetiltak, enten av bygningsmessig karakter eller teknisk utstyr til musikkanlegg eller lignende. Spørsmål om musikk, spilletid og støy kan rettes til Fredrikstad kommune ved miljørettet helsevern.

6.12 Alder og alkoholgrupper for steder med faste bevillinger

Kommunens krav til aldersgrenser skal vurderes ut ifra konsept/arrangement/risiko.

Aldersbegrensning vil følge av bevillingsdokumentet. Vilårene er:

- 18 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 1 (inntil 4,7 volumprosent) og 2 (inntil 22 volumprosent).
- 20 års aldersgrense på steder med bevilling for gruppe 3 (inntil 60 volumprosent).
- Det kan i særlige tilfeller søkes om 18-års grense for steder med 20-års grense. Det er ikke tillatt å skjenke alkoholgruppe 3 under slike arrangementer, politiet skal konsulteres.
- Bevilling kan gis til spisesteder uten aldersbegrensning inntil kl. 24.00.
 - Det gjøres unntak for aldersgrensene når mindreårige er gjester sammen med foresatte på spisesteder og for eksempel for familie-/kulturarrangement.
 - Begrepet foresatte tolkes vidt, eksempelvis vil arbeidsgiver, trener, foreldre eller andre ansvarlig voksne kunne regnes som foresatte i denne sammenheng.

6.13 Vakt

Politiet og kommunen kan, med hjemmel i politiloven og vilkårsadgangen i alkoholoven, pålegge en virksomhet å ha ordensvakter. Dersom skjenkestedet selv velger å etablere en egen vaktordning, skal det være godkjent i henhold til lov om vaktvirksomhet.

6.14 Omsetning/bevillingsgebyr

Omsetningsoppgaven skal være undertegnet av revisor eller regnskapsfører, og sendes kommunen innen satt frist. Bevillingsgebyret fastsettes i samsvar med departementets forskrifter om beregning og innbetaling. Kommunen følger makssatsene.

6.15 Ansvarlig vertskap/Ansvarlig vertskap e-læring

Det settes som vilkår at alle som jobber med skjenking i utelivsnæringen har gjennomført og bestått e-læringskurset i ansvarlig vertskap. Målet er å sikre en ansvarlig alkoholhåndtering og forebygge rusrelatert vold, ved ikke å skjenke mindreårige og åpenbart påvirkede gjester.

Styrer og stedfortreder skal i tillegg ha gjennomført et dagskurs i ansvarlig vertskap, som kommunen arrangerer, innen ett år etter at godkjenning er gitt.

6.16 Dialogmøte

Virksomhetene plikter å delta med én representant på dialogmøter som kommunen innkaller til.

6.17 Kontroll

Kommunen skal målrette sine kontroller gjennom å planlegge og utføre salgs- og skjenkekontroller på tider og steder hvor faren for brudd er størst.

- Salgs- og skjenkekontrollene skal styrkes for å hindre salg og skjenking av alkohol til mindreårige.
- Kommunen oppfordrer salgsstedene til å kreve legitimasjon fra alle som er under 25 år. Dette skal merkes tydelig i butikklokalene og på skjenkestedene.

6.17.1 Samordnet kontroll

Samordnede kontroller er et av de mest effektive tiltakene i MAKS. Kontrollene planlegges i fellesskap på tverretatlige møter, og gjennomføres fire til seks ganger i året.

Samarbeidspartnere er kommunale og statlige myndigheter med kontroll og tilsynsoppgaver av skjenke- og serveringssteder, så som toll, arbeidstilsyn, mattilsyn, byggesaksavdeling, branntilsyn, Skatt Øst, NAV Kontroll i tillegg til politiet og kommunens fagansvarlige for salgs- og skjenkebevillinger. På møtene avtales det også felles kontroller på tvers av kommunegrensene. I tillegg vurderes om det er behov for spesiell «sesong-innsats» knyttet til julebord, russetid, festivaltid med videre.

6.17.2 IK-alkohol

Alle salgs- og skjenkesteder må ha et system og rutiner for å sikre at alkoholregelverket overholdes. God internkontroll gir enklere drift, tryggere ansatte og fornøyde gjester. Det vises her til guide til god internkontroll (<https://helsedirektoratet.no/folkehelse/alkohol/guide-til-god-internkontroll-etter-alkoholloven>).

IK-alkohol er et verktøy for å etablere gode interne rutiner for å forebygge brudd på alkoholloven og regelverket. Kommunen avtaler tid med bevillingshaver for gjennomgang og kontroll av internkontrollen som en del av veiledningsplikten. Denne formen for dialogbasert kontroll gjør at kommunen og bevillingshaverne blir bedre kjent med hverandre, og gjør det lettere å ta kontakt om det oppstår utfordringer.

6.18 Tre-partssamtaler

I en tre-partssamtale møtes bevillingshaver, kommunal saksbehandler, politiet og eventuelt representant fra annen myndighet/etat. Ved bekymringsmeldinger fra politi og andre etater/myndigheter, og ved avdekkede brudd på alkoholloven og regelverk, vil kommunen invitere bevillingshaver til en tre-partssamtale. Målet med samtalen er å se på årsaken til at brudd skjer/har skjedd, og gjennom veiledning bidra til å forebygge nye brudd.

6.19 Rullering av planen

Planen rulleres hvert 4. år med nytt kommunestyre

Vedlegg

- [Forskrift om skjenke-, åpnings- og lukningstider for serveringssteder, Fredrikstad kommune, Østfold](#)

Referanseliste

Nærmere informasjon om våre rusforebyggende folkehelse tiltak:

- Vi jobber for godt alkovett (avogtil.no)
- MAKS uteliv – veiledning, kunnskapsformidling og rusforebyggende tiltak
MAKS - Fredrikstad kommune. Nasjonal kunnskapsnettverk: Ansvarlig alkoholhåndtering - Helsedirektoratet
- Aktive Fredrikstad – global active city. Aktivitetskalender for gratis og rimelige aktivitetstilbud i kommunen
- Glemmen Acropark I sentrum. Gratis aktivitetspark for ungdom 13- 25 år. Glemmen Akropark i sentrum - Fredrikstad Aktivitetsråd (fredrikstadaktivitetsrad.no)
- + Huset aktivitetstilbud for voksne over 60 år +Huset - Fredrikstad kommune

Nærmere informasjon om de ulike tiltakene finner befolkningen på kommunens nettside og søkeportal – link: [Forside - Fredrikstad kommune](#) .

Relevante helse- og sosiale mestringstiltak for eldre, voksne, barn og unge er beskrevet i:

- Folkehelseplanen
- Kommunedelplan oppvekst
- Plan for kvalitet i barne- og familietjenestene – herunder planer for kvalitet i barnehage, SFO og skole - og plan for et trygt og godt skolemiljø
- Plan mot vold i nære relasjoner
- Plan for psykisk helse og rusmestring
- Leve mitt liv – plan for livslange tjenester, livsmestring og levekår for mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Plan for bosetting og integrering av flyktninger
- Strategi for leve hele livet – aldersvennlige samfunn
- Demensplanen
- Plan for palliative helse- og omsorgstjenester

Tittel på dokumentet

—

Utgitt av Fredrikstad kommune

Foto:

